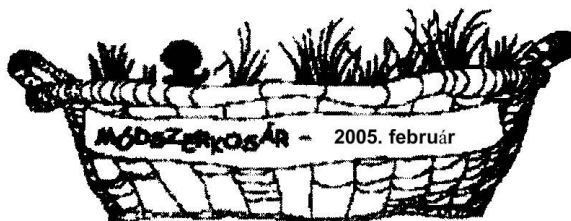

„Utad értelme nem a cél, hanem a vándorlás. Nem helyzetekben élsz, hanem útközben.” /Márai/

Kedves Társaim!

Ismét itt van egy lapzárta a maga rohanásával. Sose tudom megtanulni már, hogy időben, nyugodtan csináljak valamit. (tudom, hogy a „csináljak” nem túl irodalmi, de én csinálni szeretem a dolgokat és amikor leírok belőlük valamit, az is csinálás lesz) Mindig győz az „utolsó pillanat”! Valahogy különleges hajtóerővel tölt fel, megemeli a fordulatszámomat és mégiscsak lesz Módszerkosár. Végül most se mondtam le. LESSZ!!!

Gyerek, tanuló, résztvevő, kliens... központúság a tanításban

avagy a „SAJÁTÉLMÉNY” szerepe a tanulásban (- a pedagógusok tanulásában is)

(a cím legyen rövid, tömör, figyelemfelhívó)

Amíg ezt ki nem írom magamból, nem tudom az általatok küldött jó kis anyagokat beszerkeszteni. Mostanában többször kerültem olyan helyzetbe, ahol a fenti szavak voltak a „zászlóra írva” és amikor elkezdődött a „csinálás” elvesztek.

Előadást hallgattunk arról, hogy hogyan és miért kell az iskoláinkban a tanulóközpontúságot elterjeszteni, milyen lesz a program amivel elterjesztjük... órák teltek el és mi résztvevők még mindig nem voltunk fontosak. Saját élményünk lett arról, hogy kevés az idő, ezért csak az előadás a jó módszer. Pedig nekünk az iskolákban az egyik fő feladatunk az **„erre NINCS IDŐ” fal lebontása!!!** Egy résztvevőközponitú program-megismerés (**mert nem az ismertetés benne a lényeg, hanem a megismerés**) átélt példája a fal lebontása fele vitt volna bennünket, így viszont tovább betonoztunk.

Tapasztalt, gyerekszerető, változtatni akaró (változni akaró?), szimpatikus környezeti nevelő kollégákkal arra szövetkeztünk, hogy környezeti nevelési pedagógus továbbképzések akkreditációs anyagait elkészítsük. Közös, jó hangulatú, csoportmunkás, feldobós megbeszélést tartottunk. Egyetértettünk és a zászlóra mi is kitűztük: résztvevő-központúság, sajátÉLMÉNY. Én az összegzést vállaltam. Megjöttek az ötletek. Vannak benne játékos tevékenységek, jó csoportmunka lehetőségek, eredeti elgondolások, jóra törekvés, hasznos témák... de a lényeg hiányzik, a zászlónkra felírt szemléletmód! **A résztvevőben és a sajátÉLMÉNYben való hit hiányzik.** Ha ez megvolna, addig töprengenénk, amíg kitalálnánk, hogy milyen út vezet el résztvevőnket a célunkhoz, hogy ő hazamenve, ilyen szemlélettel a tarsolyában változásokat/változtatásokat tudjon véghezvinni.

Miért tervezünk egy „Erdei iskola – sajátÉLMÉNY” pedagógus továbbképzésbe írásvetítő, vagy projektoros előadást az erdei iskolában? **Egy hét örömteli sajátÉLMÉNY nem fogja meggyőzni a pedagógusokat, hogy ők is valami hasonlóra törekedjenek a gyerekeknél?** Mi baj lesz belőle, ha itt még nem ismerik, mit mond a szakirodalom vagy mi a történet? Lehet, hogy egy jó tapasztalat után kíváncsiak lesznek a szakirodalomra és maguk fognak utána kutatni? Lehet, hogy a jövőben jobb szakirodalmat írnak, mint mi?

Miért tervezünk egy 30 órás „projekt módszer” című továbbképzésbe előadást kezdésnek? Miért akarjuk először elmondani és írásvetítővel szemléltetni a résztvevőknek, hogy mi a projekt módszer? Miért nem jöhetnek rá? Miért ne kezdhethetnek egy projekttel? **Éljék át!**

Küzdjenek a közös sikerért! Tervezzenek, szervezzenek, kutassanak, bogozzanak, örüljenek és veszekedjenek, oldják meg a csoportban a konfliktusaikat, teremtsenek a helyi környezettel kapcsolatokat, készítsenek újságcikket, beszámoló bemutatót, képregényt, filmet... önértékeljenek, szerezzék meg a csapatmunka izgalmát, a hitet, hogy ez működik! Lehet, hogy soha nem volt saját projekt-élményük?! Vagy csak régen és már nem emlékeznek az ízére? Vagy lesznek a csoportban, akiknek több friss is van és magukkal ragadják a többieket?

Ha van friss élményünk a módszerről, az is kéznél van, hogy mi magunk hogyan működtünk benne. Így majd meg tudjuk beszélni. **Először a TAPASZTALAT, a „hús” – ahogy Szent-Györgyi Albert írja - , és csak utána a „csontok leszopogatása”!**

Amit érdemes ilyenkor megbeszélni: Mitől is működött a módszer? Milyen volt közben az irányítás? Hogyan kellett előkészíteni?... Mit gondoltok, mi volt az oka, hogy az a konfliktus kialakult? Hogyan maradt távol és mégis közel a vezető a megoldáskeresésben?... Milyen félelmeitek vannak a módszer használatát illetően? ... Meghallgathatjuk a csoporttársak tanácsait az egyes félelmek leküzdésére... Bemutathatom, hogyan szerepelt a továbbképzés tantervében ez a foglalkozás, kezükbe adhatom fénymásolva a tervemet. **Megbízhatok bennük, hogy ők ezt tudják a saját helyzetükre alkalmazni.** A résztvevő is a saját hibáiból fog tanulni, akár csak én a továbbképzés-vezető. Hallhatnak tőlem önértékelést. Mit csinálnék legközelebb másképpen?...

Aztán tervezhetnek projektet, kereszttervet gyerekeknek. A csoportok kész terveit megint megbeszélhetjük. Közös találgathatunk, hogy ez így működne vajon, vagy nem? Közös összerakhatnánk a jó terv kritériumait. Aztán otthon próbálják ki a saját munkájukban a módszert... ÉS erről már lehet, hogy elég lesz e-mailen konzultálnunk...

Ez az az ÚT, ami hozzásegít bennünket, hogy a kitűzött célt meg tudjuk valósítani!

„Cél: A képzés eredményeként a résztvevő

- szerezzon saját élményt a projekt módszerrel való tanulás örömeiről,
- legyen képes kereszttervet, témahetet, témanapot, pedagógiai projekteket kezdeményezni, tervezni, tantervébe illeszteni, szervezni, irányítani, értékelni
- értse meg az együttműködés fontosságát (pl. a tanulókkal, a szülőkkel, a kollégákkal, a helyi közösség szereplőivel)
- legyen elkötelezett a projekt módszer, a projektpedagógia népszerűsítésében.”

Ha a kritizált (jó szándékúan!!!) akkreditációs dokumentum a „szakértő szakértő” kezébe kerül, azt fogja írni a szakvéleményében, hogy a „tartalom és a tematika nem koherens a céllal”. És igaza lesz.

„Vándoroljunk” együtt, tanuljunk egymástól!

Tölgy téma

Nagy Mariann pécsi tagtársunk küldött egy kis rajzocskát az erdészek jelvényéről, ami egy egyéves tölgyfa magoncot ábrázol szimbolikusan, felülnézetben. (Sajnos a rajzot most nem tudom betenni! Bocs!) Azóta megnéztem az erdőben és tényleg! Már a hallgatóim is tudják!

Hogyan csináltam? Megálltunk a téli erdei kirándulásunkon egy alkalmasnak látszó helyen. Én: -Készítsetek felülnézetű gyors vázlatokat a magoncokról, több fajról! Milyen mértani formákra bukkantok? J. visszakérdezett: -Mi az a magonc? Én: -Valaki meg tudja válaszolni J.- nek? A.: -Fiatal csemete. Aztán abban maradtunk, hogy hárman dolgoznak együtt, hogy ne fagyjunk meg az ácsorgásban. A kész

vázlatokat nézegetve, aztán megkérdeztem: Van köztük olyan, ami hasonlít valami jelképre? K.: -Mire gondolsz? Én: -Valamilyen emberek, cég, egyesület, reklám. Jobbnál jobb, humoros ötleteket hallhattam! Szerencsére a zsebemben volt Mariann rajza. Mondták, hogy így könnyű. Aztán egy nagyon jó sztori következett valaki erdész ismerőséről. De ez már ismét útközben.

Matekosok például a sokszögek, rajzosok a felülnézet tanulásához bevihetnék a témát, vagy bármilyen szakosok a pályaaorientációs foglalkozások során.

Várom a további ötleteket a TÖLGY témához is! Például jöhetnek érdekes történetek korhadt tölgyben lakó állatokról, amit a tanító nének fel tudnának dolgozni a gyerekekkel egy-egy sétán, erdei iskolában.

Sikerreceptek:

Környezeti nevelés a háztartástan órákon

Kassa Tünde továbbra is szorgalmasan, önfeláldozóan és fizetség nélkül fordít nekünk a Green Teacher folyóiratból. Köszönjük neki!

1892-ben Ellen Swallow Richards, amerikai kémikus és tanár, egy új, általa ökológiának hívott interdiszciplináris tudomány bevezetését szorgalmazta. Az új tudományág a 'helyes életmóddal' foglalkozott. A közegészség és higiénia területének úttörőjeként Richard javasolta a biológiai, kémiai és a műszaki alapelvek alkalmazását a mindennapi életben. Tette ezt azzal a céllal, hogy az emberek egészséges életet élhessenek egészséges kapcsolatban a környezettel. Úgy gondolta, hogy mivel az ipari társadalom átalakította a nők szerepét termelőből fogyasztóvá, ez az új tudományág (mai nevén Háztartástan) segíti majd a nőket hogy otthonukat hatékonyan és gazdaságosan vezethessék.

Manapság a háztartástan a környezeti nevelés számára fontos terület. Ez egy interdiszciplináris, integrált terület, segítséget nyújt a megfontolt életvezetéshez, a felelősségteljes és elégedett mindennapi élethez. A tudományterület jól követi az elméleti és gyakorlati tudás fejlődését, mindezek szükségesek a környezettel való harmonikus együttéléshez. Az utóbbi évek során a háztartástan, csak úgy mint a környezeti nevelés perspektívája, globálissá szélesedett, ez magában foglalja a rendszertudatosságot és a diverzitás tiszteletét. Egyértelmű, hogy a két tudományág együttműködésében számtalan lehetőség rejlik. Ezeket kihasználva a háztartástant tanító tanárok segítségével a tanulók kiegyensúlyozottabb, egészségesebb kapcsolatot alakíthatnak ki a Földdel. Ebben a cikkben ötleteket mutatunk be arra, hogyan alkalmazzuk a környezeti nevelés elveit a háztartástan négy területén: élelmiszer-ismeret, textíliák, fogyasztói ismeretek és egészség és jó közérzet.

Élelmiszerek

Az élelmiszerek megismerése lehetőséget nyújt az ember és környezet közötti komplex kapcsolatok felfedezésére. Az egyik módszer szerint a diákokkal közelebbről megismertetjük a termelés, feldolgozás és szállítás során résztvevő anyagokat, energiát, embereket és helyszíneket, amíg az étel a mezőgazdasági üzemekből el nem jut az étkezőasztalra. Az élelmiszerrendszer analízise magában foglalhatja a hulladékképződést és az újrahasznosítást is. Ezek az élelmiszertermelés minden szintjén megjelennek. Magában foglalhatja ezen kívül a szokásos mezőgazdasági tevékenységek (öntözés, rovarirtók és genetikailag módosított gabona használata) környezetre gyakorolt hatásait. Bátorítsuk a diákokat hogy vizsgálják meg az ár, a tápérték és a kényelem mögötti tényezőket. Így rávezethetjük őket arra, hogyan befolyásolják az emberi értékek (a biokertészet, az önkéntes egyszerűség, a slow-food (lassú étkezés) mozgalom) az étel szociális, gazdasági és ökológiai dimenzióit.

Újból megtanulhatjuk, hogyan termesszünk, készítsünk el és fogyasszunk ételeket gazdaságilag, etikailag és ökológiailag helyes módon. Az élelemtermesztés megismerésével csökken az energiaintenzív mezőgazdaságba vetett bizalom, ezzel együtt segíti a természetes rendszerek működésének megértését. A komposztálás gazdagítja a talajt és megakadályozza a szerves hulladék szemétbe kerülését, emellett megmutatja, hogy egyszerű lépések segítségével csökkenthetjük ökológiai lábnyomunkat. A hagyományos étkezés és a helyi étrendet figyelembe vevő növények termesztésének segítségével a diákok megismerkedhetnek biorégiójuk őshonos növényeivel és állataival. Mindazonáltal megismerhetik a helyi szezonális ciklusváltásokat figyelembevevő étrendekben rejlő bölcsességet.

A környezeti nevelés és a háztartástan integrálása lehetőséget nyújt, hogy együttműködjünk a közösséggel és érzelmileg közel kerüljünk a természethez. Járjuk végig a környéket és térképezzük fel a kerteket, ez segíthet a saját kert tervezésénél és alternatívákat nyújt a környezeti nevelésre. A friss növények és virágok illata, a szél és a madarak hangja és a magoncok kibukkanásának látványa olyan érzelmi kötődést hozhat létre, amely egy életre szólóan feléleszti a környezet megóvásának vágyát.

Textil

A textilismeretek révén megismerhetjük, hogyan kapcsolják össze a hétköznapi döntések a vásárlókat más emberekkel és ökoszisztémákkal. Ahogy a textilipar egyre inkább globalizálódik és egyre inkább gépesítetté válik, már csak kevés ember tudja, hogy a ruhái hogyan, kiknek a közreműködésével és milyen körülmények között készültek. A textilismeretek órák arra bátorítják a diákokat, hogy gondolják át a textilipari termékek társadalmi, gazdasági és ökológiai árát, így kritikusan vizsgálhatják, hogy a ruhákon található címkék mit árulnak el és mit nem a ruhadarabokról. A tudatosság-fejlesztő kutatási témák felölelhetik az egyes textiltípusok gyártásának és ápolásának környezeti hatásait is.

A textilismereti órák során a diákok megtanulnak varrni, így képesek lesznek a textilholmik újrahasznosítására és javítására, ahelyett hogy belépnének a vásárlás és eldobás pazarló körforgásába. Ha megtanítjuk a diákokat, hogyan cseréljék ki a cipzárakat és gombokat, hogyan tervezzenek és varrjanak textilholmikot anyagdarabokból, megelőzhetjük a pazarlást és fejleszthetjük a diákok kreativitását. Úgy is beültethetjük a környezetvédelmi etikát a textilismereti tanulmányokba, ha a természetes szálakat tartalmazó anyagokat (pamut, vászon, selyem, és gyapjú) komposztáljuk vagy ha anyagdarabokból papírt készítünk. Ha a kezdő varróleckék alkalmával uzsonnás táskákat vagy bevásárló táskákat készítünk, akkor csökkenthetjük a műanyag és papírtáskák használatát. A textilmunka a környezetvédelmi aktivitás egy formája is lehet: a diákok például készíthetnek egy takarót, amely egyéni vagy közös történeteket örökít meg; így kreatív módon kifejezhetik magukat olyan környezetvédelmi témák kapcsán, amelyek iránt érdeklődnek.

Fogyasztás

A fogyasztói nevelés legfőbb területeként a háztartástan ideális óra, hogy a diákokban, mint fogyasztókban kifejlesszünk egyfajta környezetvédelmi etikát. A fogyasztói ismeretek oktatása rávilágíthat a bolygó erőforrásait pusztító fogyasztói szokásokra, miközben lehetővé teszi hogy a diákok a környezet szempontjából előnyösebb döntéseket hozzanak a termékek vásárlásánál és felhasználásánál. Hasznos lehet, ha kezdetnek felbecsültetjük a gyerekekkel az általuk vásárolt termékek valós környezetvédelmi árát — az árát, amely ritkán jelenik meg a termék fogyasztói árában. A diákok készíthetnek életút-analízist egy termékről, feltüntetve a készítés, terjesztés, és a kidobás után felhasznált összes erőforrást és energiát, valamint a szociális hatásokat, például az egészségre gyakorolt hatást. A 'zöld' és a szokásos gyártási technológiák során használt anyagok és eljárások összehasonlítása növelheti a diákok vásárlói tudatosságát. A diákok saját ökológiai lábnyomuk kiszámításával egyénileg vagy osztályszinten képet kaphatnak saját környezetre

gyakorolt hatásokról, majd ötleteket gyűjthetnek, hogyan lehetne egyszerű változtatásokkal csökkenteni azt. Jó módszer a diákok vásárlói jelentőségének felfedeztetésére, ha összehasonlíttatjuk velük az általuk vásárolt termékek árát és azt az árat, amely nincs feltüntetve az árcédulákon — mint a napkelte, a friss levegő, a tiszta víz vagy a szarvasbőgés.

Családvezetés: egészség és jó közérzet

A családvezetési programok szintén alkalmasak a természeti és az emberi rendszerek összekapcsolására. A családvezetési tanulmányok során megismerhetjük, hogy az életvezetési módok hogyan befolyásolják saját magunk és családjunk egészségét és a környezet épségét. Ez a megközelítés Nancy Hook és Beatrice Paolucci 'család mint ökoszisztéma' elméletén alapul. Mivel a környezeti problémák mára mindenki számára nyilvánvalóvá váltak, Hook és Paolucci javasolta hogy a háztartástan vegye figyelembe az emberi és a természetes rendszerek közti kapcsolatot és egymásrautaltságot.

A háztartástan tanárok segíthetik a diákokat a természeti és szociális környezet összekapcsolásában. Rávilágíthatnak, hogyan segítik elő a helyi zöld területek és a természetes növényzet az egészséges életvezetést. A természetes környezet felfedezése és az erről folytatott beszélgetések rávezetik a diákokat a családjuk és közösségük jó közérzetére és a megóvott természet közötti kapcsolatra. Megvizsgálhatjuk továbbá, hogy a közlekedési eszköz megválasztása milyen hatással van a környezetre, megbeszélhetjük, milyen személyes és környezetvédelmi előnyei vannak a sétának és a biciklizésnek más kikapcsolódási és közlekedési módokkal szemben.

Ha bátorítjuk a diákokat, hogy kritikusan vizsgálják meg a mindennapi életben hozott döntéseiket az étkezéssel, ruházkodással, fogyasztással és egészséggel kapcsolatban, az segít kifejleszteni egy ökocentrikus világnézetet. Mindez elengedhetetlen ahhoz hogy jól éljünk, kevesebb hatást gyakorolva a bolygóra. Ha a háztartástan tanárok megismerik, milyen módokon alkalmazható a környezeti nevelés, akkor jelentős változásokat érhetnek el a diákok, családjuk és iskoláik környezettel való kölcsönhatásában.

Viseld büszkén!

A vancouveri Eric Hamber középiskolában Judy Chan és Nina Ho tanítványai biztató eredményekkel alkalmazzák a csökkentés, újrahasznosítás és megújítás (reduce, reuse, reform) elvét. Idén a diákok egy helyi textilimportőről kapott anyagdarabok felhasználásával kreatív, divatos ruhákat készítettek maguknak, valamint sálakat és kalapokat, amelyek eladásából az osztály számára gyűjtöttek pénzt. Az előző évek során, a Mountain Equipment szövetkezettől kapott gyapjúdarabokból készítettek sapkát hajléktalanoknak valamint kárpitdarabokból kozmetikai táskákat, amelyeket egy anyaközpontnak adományoztak. Egy ruhatervezési projekt során a diákok egy virágüzlettől kapott szalagdarabokból szőttek ruhákat, amelyeket egy divatbemutató során az iskolának is bemutattak. A végzős diákok végső textil projektje két régi ruhadarabból egy új tervezése, azzal a kitételrel hogy 'büszkén kell viselniük' azt. A textildarabok kreatív felhasználásával ezek a tanárok egyesítik a környezeti nevelést és a háztartási ismeretek tanítását.

Más iskolai példák

- A Crescent Heigh Középiskola (Calgary, Alberta) diákjai maguk által tervezett, régi farmernadrágok erős hátsórészával bevont ülőkéket készítettek
- Az iskola kertje remek hely a háztartási ismeretek és a környezeti nevelés ötvöztetésére. Manchesterben (Kentucky) a Clay County középiskola diákjai növényeket természetnek főzéshez, szappankészítéshez és teának

- A diákok újrahasznosító központot hoztak létre a Crescent Heights középiskola konyhájánál. A Clay County középiskolában Kentuckyban gyógynövénytermesztéssel foglalkoznak.
- Elizabeth Martin nyolcadik osztályos diákjai a New Windsor általános iskolában 'mókustáskát' készítettek a helyi állatmenhelyen élő sebesült és elhagyott mókusok számára. A táskák akár nyolc mókus számára is kényelmes rejtekhelyet biztosítanak.

Múzeum az iskola-táskában

Vásárhelyi Tamás tagtársunk (Sinkó István szerzőtársával közösen) ismét nagyot alkotott! Szuper könyvet írt a múzeumokról, a múzeumpedagógiáról és persze engem is megajándékozott vele. Egyszer csak hozta a posta. Hol nyitja ki, kapásból, a lázas igyekezettel fűtött „általános módszertanos tagtárs”? Hát a gémkapcsoknál! A könyvet nemcsak múzeum –pedagógusoknak ajánlom!

Tárgyelemzés (részlet a könyvből)

Az alábbiakban bemutatjuk, hogyan lehet változatos kérdések és egy egyszerű tárgy, esetünkben egy gémkapocs segítségével javítani megfigyelőképességünket, új nézőpontokat találni, és gondolatainkat, képzeletünket szokatlan, érdekes irányokba terelni.

1. Milyen színű a gémkapocsod?
2. A kicsi, a közepes vagy a nagy méretűek közé sorolnád?
3. Milyen a gémkapocs keresztmetszete? Rajzold le! Hogyan változik a rajz attól függően, hogy hol vesszük fel a keresztmetszetet?
4. Ha nagyítóval vizsgálsz meg egy ismert gémkapcsot, milyen további részleteket veszel észre rajta?
5. Hogyan tudsz megkülönböztetni egy régi, használt és egy új gémkapcsot?
6. Milyen anyagból vagy anyagokból készülnek gémkapcsok?
7. Milyen tulajdonságai vannak ezeknek az anyagoknak?
8. „Emlékeznek”-e ezek az anyagok? Vagyis: miután meghajlítottuk őket, visszanyerik eredeti formájukat, vagy nem?
9. Mennyire hajlékonyak? Hányszor lehet ki- és behajtogatni egy gémkapcsot anélkül, hogy eltörne?
10. Mi a jelentősége a gémkapocs formájának és nagyságának?
11. Hány különböző szót alkalmazhatunk egy gémkapocs alakjának, formájának a leírására?
12. Hány dolgot ismersz, amely ugyanabból az anyagból készül, amelyből a gémkapocs?
13. Becslésed szerint hány centiméter anyag kell egy gémkapocshoz? Mérd meg!
14. Hány gémkapcsot lehetne csinálni 10 km drótból?
15. Hány gémkapocs készülhet egy mázsa fémből?
16. Milyen súlya lehet 100 db gémkapocsnak? Mérd meg, és hasonlítsd össze a becsült értéket a valódi súllyal!
17. Hány gémkapcsot tudnál föladni egy normál méretű postai borítékban?
18. Mondj néhány dolgot, amely könnyebb egy gémkapocsnál!

19. Mondj néhány dolgot, amely kisebb egy gemkapocsnál!
20. Hogyan lehetne könnyebb vagy nehezebb a te számodra megbecsülni egy literes térfogatú edényben lévő gemkapcsok számát: ha tudnád, hogy mennyi az összsúlyuk, vagy ha tudnád, hány méter drótból készültek? Miért?
21. Mit gondolsz, hány papírlapot tud összetartani egyetlen gemkapocs? Mi befolyásolja az eredményt?
22. Milyen módszerrel lehet még összetartani a papírlapokat? Mik az előnyei és a hátrányai az egyes módszereknek?
23. Mit gondolsz: régóta gyártanak gemkapcsot? Miért igen, miért nem? Mit jelent a te gondolkodásodban az, hogy „régóta”?
24. Vajon hogyan tartották egyben a papírokat a gemkapocs feltalálása előtt?
25. Honnan tudhatnád meg, hogy ki, hol és mikor találta föl a gemkapcsot?
26. A papírlapok összetartásán kívül mire lehet még használni a gemkapcsot? Sorolj fel annyiféle használatot, amennyi csak eszedbe jut! Kérdezz meg másokat is! Végül nézd át a felsorolást: melyik a legszokatlanabb használat? Melyik a legmulatságosabb? legeredetibb? legveszélyesebb? leg...?
27. Ha egy úrlény, aki soha nem látott se papírt, se gemkapcsot, az űrhajóból kilépve rögtön találna egyet a lába alatt, mit gondolna róla, mire használják?
28. Lehetne-e gemkapcsokat súly- vagy terület-mértékegységként alkalmazni? Miért, vagy miért nem?
29. Hány szót tudnál összerakni a „gemkapocs” betűiből?
30. Mit gondolsz, hogyan készül a gemkapocs?
31. Ha valaki azt mondaná, hogy minden egyes gemkapocs egyedileg, kézzel készül, hogyan győződne meg ennek az állításnak az igazságáról vagy hamisságáról? Milyen bizonyítékokat fogadná el?
32. A gemkapocs eldobni való, vagy újra fel lehet használni?
33. Drága-e a gemkapocs?
34. Mindennapi tárgy? Mindenhol?
35. Használható lenne-e pénz helyett? Miért igen, miért nem?
36. Mit mond számodra az ár a gemkapocs anyagáról? A társadalomról, ahol gyártják?
37. Mit gondolsz, nálunk hány gemkapcsot gyártanak évente? Honnan lehetne ezt megtudni?
38. Szerinted mi fontosabb: a gemkapocs vagy a biztosítótű? Melyik hiányozna jobban, ha nem létezne? Miért?
39. Hogyan fejleszthető ez az eszköz?
40. Ha ezer év múlva egy régész gemkapcsot talál, ebben bizonyítékát látja-e majd a mi társadalmunk kultúrájának? Miért?

Ugye jó lett volna, ha előre szólok, hogy jobb, ha kéznél van papír, ceruza, centiméter, levélmérleg, nagyítólencse, egy anyagvizsgáló laboratórium, egy kisebb könyvtár és az Internet is ...

És most néhány feladat:

- Szórj hat különféle gemkapcsot az asztalra! Nézd őket egy percig, aztán tedd el szem elől és próbálj egyet emlékezetből lerajzolni. Hogy sikerült? Miben hasonlít és miben különbözik a rajzod az igazi tárgytól?
- Válassz ki a gyűjteményedből egy bizonyos gemkapcsot, hagyd a többivel együtt az asztalon, és kérj meg valakit, hogy a szóbeli leírásod alapján válassza ki a hat közül azt az egyet, amelyikről beszélsz!
- Képzeld el, hogy valaki még soha nem látott gemkapcsot! Próbáld szóban elmondani neki, hogyan is fest egy gemkapocs!
- Valakinek mondd, hogy találja ki, mi az a tárgy, amire gondolsz, aztán beszélj a gemkapocsról anélkül, hogy a nevét kiejtenéd („Tabu” játék). Kitalálja-e, hogy mire gondoltál?
- Készíts valamilyen műalkotást gemkapcsok felhasználásával!
- Írd le egy képzeletbeli gemkapocs életútját novella vagy vers formájában!

A síelés környezeti vonatkozásai

*Dosek Ágoston komolyan vette B'la Bá kérését és elküldte könyve vonatkozó részletét az etikai kódex elkészítését segítő. Éppen síszezonban vagyunk, ismertessétek meg vele a síelni készülőket! **Várjuk a további „kódexbevalókat” is!***

A síelés összetett programja millió szállal kapcsolódik a környezetünkhöz.

A részvételt motiválhatja a társas környezet, a természeti élmény vagy éppen a célszerűen kialakított szolgáltató környezet iránti vonzódásunk. Magunk dönthetünk a megvalósítandó programról, amelynek jelentős környezeti vonatkozásai vannak.

Az elmúlt évszázadban a sísport hihetetlen fejlődésen ment keresztül, sokak rekreációs tevékenységévé vált. A síelhető régiók teljesen megváltoztak. E változás egyszerre örömteli és bánivaló.

Örömteli a sportban felüldülni vágyók számára, akik a kiszolgálást rövid ott tartózkodásuk alatt élvezhetik, örömteli a régió munkapiaca számára, mert megélhetést biztosít. A síkörtetek a jólét és fejlesztés helyszínei!

Ugyanakkor kétségtelen tény, hogy a pályák ipari méretű üzemeltetése, a gépi pálya-előkészítéstől kezdve, a hóágyúk és felvonók üzemeltetésén át a kiszolgáló létesítmények terheléséig mind befolyásolják az őshonos környezetet. Az ökológiai egyensúly felborult, és ennek maradandó következményei vannak!

A sísportban érdekelték a globális világproblémák felismerésével párhuzamosan rájöttek, hogy együtt kell működni a természetvédő szervezetekkel, és erőfeszítéseket kell tenni, áldozatokat kell hozni a környezet védelme érdekében. Mivel a sísport elválaszthatatlan a természeti környezettől, alapvető érdeke az értékőrzés!

A sízés történetéből tudjuk, hogy az ausztriai Lillienfeld környékén a sportág jövőjét meghatározó síoktatás folyt a múlt század elején, vagy ezzel egy időben Budapesten a Sváb-hegy oldalában tartották bemutatóikat a BBTE tornászai. Ma ezek a területek elvéve alkalmasak a síelésre.

Az idősebb sízők fehér karácsonyokra emlékeznek, mi pedig azon drukkolunk, hogy legalább a sípályákon legyen hó téli programunk idején. Néhány fok hiányzik ahhoz, hogy varázslatos teleknek örülhessünk. Felmerül a kérdés, miért veri a sors a síelőket? A válasz összetett és nem áltathatjuk magunkat azzal, hogy mi nem vagyunk okozói sorsunknak.

„Az ember tevékenysége során, civilizációja, kultúrája kiépítéséhez már ősidők óta megváltoztatta –általában rontotta– környezetét. Ezek a beavatkozások, terhelések századunkig általában helyi jelentőségűek voltak (bár sokszor nem jelentéktelenek, gondoljunk csak a Dalmát tengerpart, vagy Skócia kopárrá tett hegyeire) azonban a helyzet napjainkban drámaian megváltozott, s jellegzetessége az emberiség globális fenyegetettsége: a légkör felmelegedése, ózonpajzs vékonyodása, erdő pusztulások, hogy csak a legnagyobb veszélyeket említsük, de határokat nem ismerő veszélyt jelent egy nukleáris baleset is.”

KRASZNAI (Dosek szerk. 1997. *Erdők, hegyek sportjai*)

A természetnek kiszolgáltatott ember bőrében érezhetjük magunkat, ha kellemetlen időjárási viszonyok között zajlik síprogramunk. Ilyenkor felismerhetjük a természet erejét és saját jelentéktelen voltunkat. De azonnal szembesülünk az ember által okozott károkkal is, ha figyelmesen utazunk: a savas esők által pusztulásra ítélt erdők látványa, az erdőirtások miatt a völgy felé meginduló lavinák nyomai, a völgyben beszippantott szennyezett levegő és a „civilizált” élet sok egyéb gyomorforgató nyoma rá kell ébresszen, nem csak vaklármá, hogy az emberiség ma már veszélyezteteti bolygónk jövőjét.

A síelés nagy öröm forrása. Szépséget találunk benne. A mozgás és a szabadság semmivel nem összehasonlítható érzését, a magas hegyek és a csillogó hóalakzatok pazar látványát, a társas együttlét felhőtlen élményét. Szeretjük megosztani ezt családtagjainkkal, barátainkkal, tanítványainkkal. Ugyanakkor tudjuk, hogy a sí üzletágat sok kritika éri a környezetvédők oldaláról. A kritikát komolyan kell vennünk, mert a mi játszóterületünk sorsa múlik viselkedésünkön!

Az alpesi üdülőkörzetek üzletorientáltak. A lesiklópályák bővítése a természet kárára történhet csak, a szolgáltatásokat bővíteni kell, új kiszolgáló létesítmények és felvonók jelennek meg, amelyek elcsúfítják a tájképet, akumulálják a koszt és a szennyeződést. A síelőnek áldás a hóágyú, mert csapadékmentes hideg időben is lehetővé válik a sípályák előkészítése és használata.

A sípályák kezelt hófelületein tovább lehet síelni, de a késői olvadás befolyásolja a környezet mikroklimáját, hatással van a növényzetre, egyszerűen megbontja az ökológiai egyensúlyt, maradandó változásokhoz vezet.

Jó esetben a „dózerrel épített” sípályák felületét gyepesítik és kezelik! Az üzemeltetőknek elemi érdeke, hogy a téli idényre koncentrálódó idegenforgalmat idényen kívül is a helyszínre csábítsák, hiszen a vendéglátóhelyek telítése gazdasági érdek. Ezért pozitívan értékelhetők napjaink törekvései, amelyben a sípályák környezete ma már nyáron is felüdülést okoz, nem éktelenkednek a kiszolgáló létesítmények durva ipari szerelvényei a terepen. A tárgyi kultúra és a környezetrendezés ügye a nagy forgalmat lebonyolító centrumokban rendeződni látszik.

Kérdőjeles felüdülési értéke van a város hétköznapijainak stresszét tetéző „sorbanállós” sízésnek. A pályák a főidény csúcsidőszakaiban zsúfoltak, ráadásul a tér egyre szűkebbé válik a karcolással haladók megnövekedett sebessége miatt. Ebben a tömeges síelésben felüdülést nem találó megszállottak újabb csendes helyeket kutatnak fel, de néhány év alatt utoléri őket a másfajta kikapcsolódási élményt keresők sokasága, akiknek nem a síelés a fontos, hanem a köréje szervezhető totális program. A hóínséges időszakokban pont ezek biztosítják a forgalmat a régióknak: a vendéglátás, szórakozóhelyek, kiegészítő programok (apres ski, szauna, élményfürdő, jégteke, bowling, kaszinó, tűzijáték,) szervezésével.

Indokolt, hogy ma már a sífutópályákon is belépőjegyet kell venni. Ott is hóágyúkkal készítik vagy pótolják a havat, és napról napra gépekkel teszik tükörsimává a sínyomokat.

A csendes, meghitt természeti élményt kereső sízőknek ez, vagy az alpesi sítúrázás marad, a különleges felkészülés igényével és a maga veszélyeivel együtt.

Az üzemeltetők számára irányelvek és szabályok láttak napvilágot, amelyek az alábbi területekre vonatkoznak:

1. Az ökológiai alaptényezők védelme
2. A sokoldalú állat- és növényvilág megőrzése
3. A tájkép megtartása
4. A környezettel összeegyeztethető technikai fejlesztések
5. Tudományos kutatások támogatása
6. Tájékoztatás fejlesztése
7. Együttműködések fejlesztése

Az együttműködés különböző területek szakemberei között eredményhez vezet, megállapodások születnek a „fenntartható fejlődés” szellemében. A sízés nem lesz üldözött tevékenység, a természet veszélyeztetése megszűnik, az üdültetés jövedelméből környezeti károk felszámolására és környezetet fejlesztő beruházásokra egyaránt forrást kell biztosítani. Konkrétumokban: az erodálódott tereprészetek fokozott védelme, alternatív kerülőutak kialakítása, a növényzet visszatelepítése zajlik. Lavinafogók és védőhálók telepítése mellett újratelepítés kezdődött a veszélyeztetett hegyoldalakban. Az új pályaszakaszok kialakítása érdekében történt fakivágások helyett számszerűsítve jóval nagyobb számú csemetét kell szomszédos területeken telepíteni. A hó vegyi anyagokkal való kezelése tilos, legfeljebb nagy érdeklődést kiváltó versenyek esetében, külön engedélyeztetés után fordulhat elő. A sípályák terhelését és látogatottságát egyeztetik a vadrejtő helyek zavartalanásával. Szigorúan szabályozzák és ellenőrzik a hulladékok és szennyezés kezelését a magashegyi vendéglátóhelyeken. A hóhelyzettől függően tiltják vagy engedik az érzékeny növényekkel fedett területek használatát a sízőknek. A régi roncs építményeket elszállítják és helyüket rekultiválják. Új beruházások esetében a környezeti szempontokat messzemenően figyelembe veszik, tudományos feltárások, hatástanulmányok, látványtervek, segítségével.

A síző vendégek kisebb jelentőségű, de összességében szintén nagy horderejű tettekkel bizonyíthatják elkötelezettségüket.

1. A sí-kresz betartása (figyelem másokra, balesetmegelőzés: a mentések és egészségi szolgáltatás költségeinek csökkentése, a kapacitás teljes kihasználása a sorbanállós felvonózásnál, stb.)
2. Soha ne síeljünk be tiltott területekre! A lavinaveszély tábla nem csak a lavínákra, hanem a többi magashegyi veszélyre is figyelmeztet. A természetvédelmi területeket tartsuk tiszteltben, és ne hatoljunk be oda illetéktelenül a síklás élvezetért. Higgyünk a helyiek évszázados megfigyelésein alapuló tanácsainak!
3. Ne síeljünk ki tiltott helyekre, az erdőbe! Ott ugyanis magunk sem sízhetünk biztonságosan, az ott élő vadakat megzavarjuk, és a síléc éleivel megsértjük a fiatal fákat, a csemetéket. Ne háborgassuk a déli kioldadt hegyoldalak nyugalmát, ahol a vadak télidőben is tartalék élelmiszert találhatnak! Ne közelítsük meg az etetőket! Maradjunk a kijelölt sípályákon! (Ezek közé tartoznak a nem előkészített terepszakaszok is, ahol szabad a természet alkotta hóviszonyok között síelni!)
4. A kutyánkat hagyjuk otthon!
Kerüljük a hangoskodást!
Csak megfelelő látási viszonyok mellett síeljünk, éjszaka vagy sűrű ködben illetve viharban ne!
5. Saját hulladékunkat vigyük le a hegyről! Szükségünket a WC-ben intézzük el, ha mégis nagy a szükség kisdoljunk nyomait is takarjuk be!

6. A felszerelések megbecsülése révén elkerülhetők a szükségtelen fogyasztással járó kiadások. A sísportban nyilvánvaló jelenség a fogyasztói társadalomra jellemző vásárlási sznobizmus. (A sífelszerelések élettartamának növelése gondozással mint pozitív, vagy a felvonók állagának rongálása –festékszórós grafittikkal, cigarettacsikkal való kiégetéssel, ülések síbottal való átdőfésével – mint negatív példák említhetők)
7. A pályák megközelítése tömegközlekedési járművekkel egyaránt szolgálja a környezetszennyezés csökkenését és a parkolási gondok megoldását.
A sípályák körzetében –síbérlettel– ingyenesen használható síbuszok saját autónk kiadásától, a többszöri hidegindítástól és a parkoló-sílift közötti távolság gyalogos megtételétől szabadíthat meg bennünket.
Hosszabb távú autós utazások kiváltására is működőképes ajánlatok vannak.
A „gépkocsi a vonaton” –németül vidám szójátékszerű Auto-Bahn néven pl. Bécs nyugati pályaudvaráról indul távoli célpontok felé– magyar pénztárcával még drágának tűnhet, de a fekvőhelyen eltöltött éjszakai utazás után távoli régiók vágyott síterepeire frissen juthatunk el. A szállodakiadások ilyenén csökkentése két nap megtakarításával is járhat.
Sízők számára kínált „vonatjegy és síbérlet” kombináció négyfős családok esetében már megtakarítást jelent, nem beszélve arról a lehetőségről, hogy a vonaton utazók kellemes környezetben, az autónál kényelmesebben tölthetik el az utazási időt, olvasással, tanulással, – családi beszélgetéssel.
8. Az utazás témakörébe tartozik a buszvezetőket megcélzó kínálat: az ingyenes liftjegy és ebédmehívás a dízelmotorok szennyező pöfögését csökkenti, hisz a távollét alatt nem kell sofőrönként egy egész buszt befűteni!
9. A szálláshelyek komfortfokozatától függően szembesülhetünk a vendéglátók „sóherságával” azaz az általuk felismert takarékossgal. Gyenge izzók világítják meg szobánkat, a fűtés a síliftek zárásakor indul csak be, a folyosókon automata oltja le a villanyt.
10. Többcsillagos szállókban a természetvédők matricája emlékeztet bennünket a víz és az energia értékére és a mosószerrel vízszennyezés tényére: „ha Ön még egyszer hajlandó ugyanazt a törülközőt használni, akkor kérjük a szárítóra rakja. Ha a földre dobja kicseréljük! Köszönettel.” Szállodai méretekben jelentős a megtakarítás, a régióra vonatkoztatva nyilvánvaló az értékek kímélete, globális méretekben pedig szükség van ilyen irányú empátiánkra.
11. Külföldön már jól működik a szelektív szemétyűjtés. A síprogram, –egy sítábor az iskola csoportja számára– a lehető legjobb alkalom ennek megismerésére és gyakorlására. A veszélyes hulladékok közül az akkumulátorok, ceruzaelemek cseréjének igénye jelentősen nő a sízés periódusában, újabb terület a Föld megkíméléséhez, ha az elkülönített gyűjtőben végzi a kiszolgált elem.
12. A betétdíjas csomagolóanyagoknak illetve az újrafelhasználás ideológiájának a visszaváltható mágneskártyák a mintapéldái sízésben. Korábban sajnos előfordult, hogy a nyakba akasztható plasztikkártyák a felvonó melletti fenyőket „díszítették”.

A könyv szerzőgárdája kéri, tedd meg a magadét, hogy a sízés varázsa olyan maradjon, amilyenek szeretnénk!

Pro natura hírek

Thiering Etelka Victor András kérésére, Tóth-né Timár-Geng Csilla közvetítése útján vállalta, hogy szívesen fordít a Módszerkosár számára a svájci környezeti nevelési szervezet hírleveléből. Hasznos ötleteket nyerhetünk belőle a munkánkhoz. Aki ismer más, érdekes külföldi hírleveleket, szintén küldhetne belőle jó, nálunk is megvalósítható ötleteket! Etelkának köszönjük a precíz munkát!

Az októberi hírlevélből

- Van benne egy rövid beszámoló egy 2003/2004-es **iskoláknak szóló környezeti nevelési projektről**, aminek 2004. augusztus elején volt az értékelése. Ennek keretében mintegy 10 000 gyerek és fiatal szépítette iskolája közvetlen körzetét. *(Érdeemes lenne bővebben megismerkedni a projekttel, segíthetné az iskola zöldítési projektünk megvalósítását!)*
- 2005-ben a Pro Natura „**Több életteret a fecskéknek**” projektje már harmadik évébe lépett. „**Pro Natura a Fecskékért 2005**” részvételi feltételei:
Bárki részt vehet benne, akinek a kertje „természetközeli” és „fecskebarát”, és beleegyezik abba, hogy 2005 nyarán megtekintsék. 2005. május 30-ig vissza kell küldeni (a honlapról letölthető) kérdőíveket az alábbi címre: Pro Natura, Wettbewerb, Dornacherstrasse 192, Postfach, 4018 Basel. (A kérdőívek kitöltéséhez is adnak konkrét segítséget.) Ezzel egyidejűleg 2-3 fényképet (max. 10x15 cm) is be kell küldeni a kertről, amely azt mutatja meg, hogy milyen a kert és hogy milyen a fecskék élettere (Lebensraum). (Nem a fénykép minősége, hanem a tartalma a fontos.) Nincsenek konkrétan megadott szempontok, azok nyilvánvalóan a kérdőívek tartalma alapján adóttak.) Értékelés Bázelen, eredményhirdetés 2005. augusztusában. Svájcban 3 fődíjazott lesz.
- A „**Környezeti nevelés 2005**” a nyári szünet után indul, amelynek keretében nem csak a fecskékről lesz szó. Itt is sok gyerekkéz munkájára lesz szükség. További információk a következő évi tanároknak szóló első körlevélben.

Németül tudó kollégáknak lehet érdekes, hogy a Pro Natura Katalógus már az interneten is elérhető. Különböző kiadványokat lehet megrendelni (könyvek, gyerekek számára könyvek, CD, videó, dia-sorozatok, poszterek és plakátok stb.): környezetvédelem, természetélmény, természetvédelem témákban. Cím: www.pronatura.ch, „Shop” rubrikában. Nyomtatott katalógust is lehet rendelni: fax 061 317 92 66 vagy umweltbildung@pronatura.ch

Postai cím:
Pro Natura
Dornacherstrasse 192
Postfach
4018 Basel

Támogatott környezeti nevelési továbbképzések

A Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programiroda idén is pályázatot írt ki általános iskolai tanítók, tanárok számára, hogy támogatással (a részvételi díj 80 %-a) vehessenek részt erdei iskolázáshoz kapcsolódó továbbképzéseken. Részletek a www.konkomp.hu honlapon.

Az én 120 órás "Cselekvő környezeti nevelés" tréningemet is megtaláljátok a listán. Fele Budapesten zajlik majd, a másik fele pedig egy erdei iskola saját ÉLMÉNY Gyűrfűn, az ökofaluban. Gyertek!

Továbbra is várok mindenféle kis és nagy ötletet a kosárba!

A következő számba a nyáron használhatókat küldjétek! ÉS persze a TÖLGY, KUKORICA, ETIKAI KÓDEX is megy tovább! Írjatok arról is, mivel segíthetné még a Módszerkosár a munkátokat!

Jó tavaszvárás!
Üdvözlettel: Bia
Címem:
abia@freemail.hu
vagy

7673 Cserkút, Árpád köz 3.

(Ha csak Bia, 7673 Cserkút van a borítékon, akkor is megkapom. Próbáld ki egy ötlet elküldésével!)